

Avesta Whiskysällskaps provning nr 14 2006-02-11

Sammanfattning

Text: Arne Hellberg. Foto: Arne Hellberg

Årets första provning har nu hållits. Temat för kvällen var Springbank, vilket är ett av få kvarvarande destillerier i Campbeltown. Till denna provning hade föreningen bjudit in Bernt Sjödin, Single Malt Academy of Dalecarlia (SMAD), som föreläsare. Han har besökt Springbank ett flertal gånger och hade mycket intressant att berätta om, både vad gäller historia och nutid. Provingen hade 72 deltagare vilket innebar fullsatt.

Årsmöte

Innan provningen genomfördes föreningens årsmöte.

Föredrag

Campbeltown

Bernt började med att visa på kartan var Campbeltown ligger i Skottland och gav sedan en kort historik för området. Campbeltown har ansetts som en egen region och där har funnit 35 legala destillerier i området. Springbank, Longrow och Hazelburn fanns bland dem. I mitten på 1800-talet fanns där 30 destillerier på ca 2000 innevånare. På 1920-tal stängdes de flesta då efterfrågan sjönk. Det var förbudstid i USA och vatten som transportled hade tappat i betydelse. Till slut var det endast Springbank och Glen Scotia som överlevde. Campbeltown förlorade också sin status som egen region.

I april 2004 öppnades destilleriet Glengyle som ägs av samma ägare som Springbank och även drivs med samma personal.

Bernt Sjödin visar bild med skylten från Springbanks destilleri.

Springbank Distillery

Bernt förklarade att Springbank är ett mycket speciellt destilleri då de är de enda som arbetar efter de gamla principerna då man en del av året mältar kornet och en annan del av året sköter destilleringen. Likaså är de det enda destilleri där hela processen från mältning till buteljering sker vid destilleriet. Dessutom har ytterst lite modernisering genomförts vilket gör att man kan få känslan av att komma till ett museum.

Springbank är familjeägt i sjätte generationen sedan starten 1828, men eftersom nuvarande ägare är barnlös kommer ägandet att övergå till en stiftelse. Här ställde Bernt en fråga för alla att fundera på under provningen. Vilka ytterligare fem destillerier i Skottland är familjeägda?

För att vi skulle förstå storleken och volymen så jämförde Bernt de ca 450 000 flaskor som produceras vid Springbank årligen med Världens största tillverkare, Glenfiddich, som producerar motsvarande mängd under en vecka.

Springbank var ett tag illa ute och destilleriet stängdes 1979. Sedan startades en begränsad produktion under 1987 för att 1989 gå upp till normal produktion igen. Det medför att man har ett glapp i produktionen vilket ger att det tar ytterligare några år innan man åter har äldre whisky i lager. Man försöker nu återköpa tidigare sålda fat för att försöka möta efterfrågan.

Idag är whiskyn mycket efterfrågad och det är den tillgängliga volymen som begränsar försäljningen. 2005 baserades ca 20% av försäljningsvolymen av återinköpta fat. Den 21-åring som vi ska smaka senare kommer helt och hållet från återköpta fat. Idag har ekonomin repat sig och startandet av destilleriet Glengyle är finansierat med egna medel.

Springbank räknas som destillerad 2 ½ gånger. En större del av andra destilleringen samt en mindre del från den första destilleras tillsammans i en tredje destillering. Därav den udda beräkningen. Springbank använder sig inte av kylfiltrering eller färgtillsatser och destillerar alltid till minst 46%.

Springbank var tidigt ute med att tillverka olika typer av whisky i ett och samma destilleri.

Provning

Denna provning var en helt öppen provning, dvs det var klargjort vilken whisky som provades och i vilken ordning. Bernt ledde provningen genom att först berätta lite om innehållet i varje glas och sedan ge deltagarna lite tid till avsmakning.

Hazelburn är det tredje whiskyn som tillverkas hos Springbank. Den är namngivet efter ett destilleri som var i drift i Campbeltown från 1836 till 1920-talet. Det här är den absolut första utgåvan av Hazelburn, destillerad 1997 och buteljerad 2005, som vi nu provade och Bernt vill poängtera att det här troligtvis enda gången i livet vi kommer att kunna prova just den här whiskyn.

Prov 1 – Hazelburn 8 år

Detta är den första utgåvan av Hazelburn på marknaden och det släpptes 5100 flaskor hösten 2005 med 3 olika etiketter, dvs 1700 flaskor av varje.

Dessa är redan slutsålda och betingar redan idag ett samlarvärde. Fanns på systembolaget för 560 SEK men såldes ut på några timmar.

Det som gör den unik är att den är att whiskyn har lagrats på fyra olika fat. Det har varit både bourbon, sherry, port och romfat inblandade. Efter blandningen som gjordes under 2004, har whiskyn fått ligga ytterligare i ett år i så kallade 'Marrying Tuns' innan buteljering. Detta år räknas då inte till lagringstiden.

Idag går den inte att få tag på annat än via privata säljare. Eftersom den är mycket eftertraktad sticker priserna iväg, speciellt som det finns de, som exempelvis vi i föreningen, som dricker upp en del flaskor så begränsas tillgången ytterligare. Den släpptes till ett pris av £35, köptes in av AWS för ca £45 och nu kan enstaka exemplar ses på E-bay från £70 och uppåt.

Bernt ansåg denna whisky vara mycket bra och att den hade mycket färg vilket troligtvis beror på att en stor andel är lagrad på sherryfat. Det känns som om man utnyttjat fräscha och bra fat. Hazelburn är trippeldestillerad med helt orökt malt. Nästa utgåva av Hazelburn, sommaren 2006, kommer att innehålla whisky från enbart sherry- och bourbonfat.

Nästa whisky är tappad vid en fatstyrka på 57% vilket också är en del av namngivningen. Bernt förklarade att man ska skilja på begreppen 'US Proof' och 'Proof' i UK. 'US Proof' är ett annat sätt att gradera alkoholstyrkas där $US\ Proof / 2 = \% \text{ alkohol per volym}$. 'Proof' = 57% vilket var den alkoholprocent per volym som krävdes för att alkohol blandat med krut skulle kunna antändas. Sedan finns också begreppen 'under-proof' och 'over-proof' beroende på vilken sida om dessa 57% man befinner sig.

Prov 2 – Springbank 100 Proof, 10 år

	<p>100 Proof är en standardbuteljering från Springbank. De övriga två är 10 år och 15 år. Den är lagrad på enbart bourbonfat och betecknas som destillerad 2 ½ gång.</p> <p>Springbank säger att de lagrad denna whisky på enbart bourbonfat för att vara säkra på att kunna hålla 57% efter tio år. Man hävdar att det minskar mer ur sherryfat på samma tid.</p>
--	--

Bernt fann att denna whisky innehöll lite frukt och kryddighet och även lite rök och anser den vara bättre än den vanliga 10-åringen. Den är torrare och inte lika fyllig som Hazelburn.

Springbank 15 är en standardbuteljering från Springbank som släpptes första gången 2002. I början kom den i begränsad upplaga då man hade begränsad tillgång till lämpliga fat. Men numera är den mer lättillgänglig. Bernt kunde berätta att denna whisky fanns med i finalen i 'VM i Maltwhisky' som arrangerade i Sverige av Henrik Alfodal och som innehöll ungefär 100 standardwhisky som finns på Systembolaget. Den kom med till finalen och hamnade där på elfte plats.

Prov 3 – Springbank 15 år

	<p>Den här whiskyn är fördelad så att 80% kommer från sherryfat och resterande 20% från bourbonfat.</p> <p>Den här 15-åringen har troligtvis varierat mellan tappningarna från Springbank eftersom det verkar finnas ett antal olika fatblandningar. Troligtvis kommer variationen att fortsätta även i framtiden.</p>
---	--

Den här whiskyn är fördelad så att 80% kommer från sherryfat och resterande 20% från bourbonfat. Den här 15-åringen har troligtvis varierat mellan tappningarna från Springbank eftersom det verkar finnas ett antal olika fatblandningar. Troligtvis kommer variationen att fortsätta även i framtiden.

Bernt kunde här finna mer fattoner än i 10-åringen (100 Proof) och sherrysmak.

Springbank 21 år var den whisky som gav Springbank ett riktigt stort namn i början på 1980-talet. Den gavs omdömet 'Premier Grand Cru Classé' vilket från vinvärlden betyder toppklass på ett Bordeauxslott. Under 2005 gav Springbank ut en begränsad utgåva på 2400 flaskor vilken är baserad på återköpta fat. Det är en blandning av first och second fill sherryfat.

Prov 4 – Springbank 21 år

	<p>21-åringen är lagrad 100% på sherryfat där stor del av innehållet kommer från årgångarna 1969 och 1971. Det ger att den större mängden i flaskan är äldre än de 21 år som anges. <i>[21 år är ju den yngsta delen som ingår i blandningen]</i></p> <p>Noterbart : Det här är den i särklass dyraste whiskyn som föreningen har provat. Inköpspriset låg på ca 2400 SEK per flaska.</p>
---	---

Springbank klarar mycket bra av att lagras under lång tid utan att whiskyn tar smak från träet i faten, faktiskt bättre än många andra.

Bernt kunde här finna mycket nöt, sötma och russin, aningen lite fattoner, och en eftersmak som sitter i länge. När Bernt hade sin första Springbank 21 årig på provning kostade en flaska 400 SEK, idag över 2000 SEK. Den 35-åriga samt den 40-åriga Springbank är två av de absolut bästa whisky som Bernt någonsin druckit.

Dags för det sista glaset. Detta är den andra whiskyn som tillverkas vid destilleriet hos Springbank. Longrow var ett destilleri, i drift mellan 1824 – 1996, som tidigare låg som granne till Springbank. Idag använder Springbank deras tidigare lagerlokaler till tappningshall. Longrow tillverkades första gången 1973 och 1974 för att sedan inte tillverkas förrän 1987.

Det anses att Longrow är en av de rökigaste whisky som tillverkas. Man använder sig av torvrökning under hela den 55 timmar låga torkprocessen timmar. Bernt förklarade att det var så här all Campbeltown smakade en gång i tiden.

Prov 5 – Longrow 10 år

	<p>Longrow är dubbeldestillerad och är en blandning av 60% bourbon och 40% sherrylagring.</p> <p>Den 10-åriga är en standardbuteljering. Den är också den enda whiskyn som alltid släpps som en ny årgång av en standardwhisky (lagrad 10 år, destillerad 1995) där det bara ingår whisky från det angivna destilleringsåret.</p>
---	---

Bernt fann att det var mer rök i smaken än i doften och att där fanns en hel del sälta. Dock var den lite endimensionell.

Flaskorna vars innehåll hade förpassats till provningsglasen

Omröstningsresultat:

Efter provningen ställdes den vanliga frågan om vilken whisky som deltagarna hade som favorit. Fördelningen blev efter handuppräckningen,

Prov	Whisky	Antal röster
Prov 1	Hazelburn 1997, 8 år	13
Prov 2	Springbank 100 Proof, 10 år	3
Prov 3	Springbank 15 år	0
Prov 4	Springbank 21 år	39
Prov 5	Longrow 1995, 10 år	7

Det var inget snack om saken. Det blev en storseger för den, i whiskykretsar mycket omtalade, 21-åriga Springbank.

Information

Efter provningen tog Föreningen tillfället i att

- Informera om nyheter i små serier som kommer på systembolaget inom kort
- påminna de medlemmar som anmält sig för Port Ellen om inbetalningen
- meddela att SMAD även i år kommer att arrangera en buss till Whisky Convention och Stockholm Beer & Whisky Festival.

Bernt Sjödin fick därefter en stund att berätta lite om arbetet inom Svenska Whiskyförbundet där man arbetar med att ta fram buteljeringar, arrangera fram föreläsare till medlemsklubbarna och även arrangerar det årliga Whisky Convention som brukar gå av stapeln i samband med Stockholm Beer & Whisky festival.

Hedersmedlemskap

När Bernt hade avslutat sin information ombads han stå kvar en stund eftersom AWS ordförande, Hans Sundquist, hade några ord att säga. I och med att Årsmötet alldeles före provningen beslutade att Styrelsen hade rätt att besluta om hedersmedlemskap, hade styrelsen haft ett rekordsnabbt möte och beslutat att tilldela föreningens första hedersmedlemskap till just Bernt Sjödin. Motiveringen var det stöd som Bernt och SMAD givit föreningen både inför bildandet och fortlöpande därefter.

Bernt mottager utmärkelsen

Lotteri och avslutning

Föreningen genomförde ett lotteri efter provningen. Efter detta så var det dags för att avnjuta materbjudandet från restaurangen för de som beställt mat i samband med anmälan. Många uppskattande ord hördes om maten. När mat och kaffe hade hanterats troppade de kvarvarande deltagarna ut i Februarikvällen, förhoppningsvis nöjda och belåtna efter en mycket lyckad provning.

Källor och hänvisningar:

- Föredraget
- Systembolaget
- www.whiskyguiden.se
- www.springbankwhisky.com
- "Malt Whisky Companion", Michael Jackson, 4:e utgåvan,

Sammanställning över provad whisky

Uppgifterna kommer från Systembolaget om inget annat anges.

Smaknoteringar kommer från olika håll.

- För Hazelburn, från ett forum på Springbanks hemsida
- För Springbank 100 Proof och Springbank 15, från www.whiskyguiden.se
- För Springbank 21 från Malt Whisky Companion
- För Longrow, från Systembolaget

Hazelburn - 8 år	877 SEK (70 cl)
Inköpt i England, Slutsåld.	Alkoholhalt 46 %
Färg	Färgrik, mörk och gyllene.
Doft	Blandning av pepparkaka sorbet med inslag av apelsinchoklad.
Smak	Kanel och and sirap kombinerat med kraftfull doft av blandade kryddor vilket följs av en kvardröjande sockersötma med rikligheten från creme brulee.

Springbank – 100 Proof, 10 år	699 SEK (70 cl)
Nr 80181– Beställningssortiment	Alkoholhalt 57 %
Färg	Gyllengul
Doft	Torkad frukt, citrus, malt och toffee.
Smak	Fyllig smak med malt, citrus och kokos.

Springbank – 15 år	795 SEK (70 cl)
Nr 80450– Beställningssortiment	Alkoholhalt 46 %
Färg	Sherry och bärnsten.
Doft	Sherrytoner med frukt och mörk choklad.
Smak	Fyllig smak med stor angenäm sherrydominans. Lång intensiv eftersmak med toner av mörk choklad och russin.

Springbank –21 år	2395 SEK (70 cl)
Slutsåld.	Alkoholhalt 46%
Färg	Bärnsten till mörk ek.
Doft	Sjöluft, sherry och ek.
Smak	Återhållen sälta, mer kokosnöt, passionsfrukt och nöt-toffee

Longrow – 10 år	675 SEK (70 cl)
Nr 491 – Ordinarie sortiment – Tillfällig vara	Alkoholhalt 51,5 %
Färg	Gyllengul färg.
Doft	Mycket rökig, maltig doft med fatkaraktär, inslag av honung, vanilj, ljung och jord.
Smak	Smakrik, balanserad, tydligt rökig smak med inslag av fat, vanilj, malt och tjärpastill.